

चुरे गाउँपालिकाको आ.व. २०८१/०८२ को वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम

“कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन र पूर्वाधार
चुरे गाउँपालिकाको मूल आधार”

सभाबाट पारित मिति: २०८१/०३/१०

चुरे गाउँपालिकाको पन्ध्रौँ ऐतिहासिक गाउँसभामा उपस्थित गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष ज्यू प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत ज्यू, वडाअध्यक्ष, कार्यपालिका सदस्य र उपस्थित सम्पूर्ण गाउँसभा सदस्य पत्रकार, सुरक्षाकर्मी र कर्मचारी लगायत सम्पूर्णलाई गरिमामय गाउँसभामा हार्दिक स्वागत एवं कृतज्ञता व्यक्त गर्न चाहन्छु।

यस महत्वपूर्ण घडीमा मुलुकको राष्ट्रियता, राष्ट्रिय स्वाभिमान, अखण्डता, सार्वभौमसत्ता प्रजातन्त्र र समृद्धिका लागि विगतमा भएका ऐतिहासिक जनआन्दोलन, संघर्ष र विभिन्न राजनैतिक आन्दोलनहरूमा अमूल्य जीवनको बलीदान गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति उच्च सम्मान सहित हार्दिक श्रद्धासुमन अर्पण गर्दछु। राजनैतिक आन्दोलनका क्रममा बेपत्ता भएका नागरिक र घाइते योद्धाहरूप्रति उच्च सम्मान तथा सहानुभुती प्रकट गर्दछु।

चुरे गाउँपालिकाको यस गरिमामय गाउँसभामाको पन्ध्रौँ अधिवेशनमा गाउँपालिका अध्यक्षको हैसियतले विकासको लागि मार्गदर्शकको रूपमा रहने स्थानीय सरकारको आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न पाउँदा गौरवान्वित महसुस गरेको छु।

विगतमा झैं प्रदेश सरकार र संघिय सरकार सँग समन्वय, सहकार्य र सहअस्तित्वको माध्यमबाट समग्र चुरे गाउँपालिकाको विकासमा दत्तचित्त भएर लाग्ने विश्वास दिलाउन चाहन्छु।

चुरे गाउँपालिका, सुदूरपश्चिम प्रदेश कैलाली जिल्लाको उत्तरी सिमानामा अवस्थित पहाड र तराईको सम्पर्क सेतुको रूपमा रहेको सबैमा सर्वविदितै छ। प्राकृतिक छटाले भरिपूर्ण, सौन्दर्यताको खानी, मनमोहक हावापानी, बनजंगल, खोलानाला यस गाउँपालिकाका प्रमुख विशेषता हुन्। प्राकृतिक श्रोतको अपार उपस्थितीले पर्याप्त आर्थिक, सामाजिक एवं पर्यावरणीय विकासको सम्भावना बोकेको गाउँपालिका हो। यस क्षेत्रमा पर्ने निङ्गलाडी बजार, खानीडाँडा बजार, सहजपुर बजार, फल्टुडे बजार हुँदै धनगढी डडेलधुरा जोड्ने भीमदत्त राजमार्गमा रहेको हुँदा पर्याप्त आर्थिक क्रियाकलापहरू संचालन गर्न सकिने सम्भावनाहरू रहेका छन्। हिमाल, पहाड र तराईका जिल्लाहरूलाई जोड्ने यस

गाउँपालिकामा विभिन्न रणनीतिक महत्वका राजमार्गहरूले यस गाउँपालिकाको आर्थिक, सामाजिक विकासमा पर्याप्त संभावनाहरू बोकेको छ।

प्राकृतिक सौन्दर्यताले भरिपूर्ण यस क्षेत्रले पर्याप्त पर्यटनको सम्भावना बोकेको हुँदा यस गाउँपालिकाको आर्थिक सामाजिक जीवनस्तर निकै माथी उठ्न सक्ने सम्भावना छ। यस क्षेत्रका कम्पासेधुरा, ऐतिहासिक गर्भादरबार, गर्भाडाँडा, रातो पहिरो, बस्सर झरना, जस्ता पर्यटकीय क्षेत्रको प्रवर्द्धन तथा विकास गरि पर्यटक भित्र्याउन सकिने देखिन्छ।

कृषि क्षेत्रको आधुनिकिकरण, व्यवसायिकरण र विविधिकरणले आर्थिक विकासमा टेवा पुर्‍याउने छ। सुन्तला, अमिला, कागती र केरा जातका फलफूलहरूको पकेट क्षेत्र विस्तार गर्नुका साथै शितभण्डार स्थापना गरि बेमौसममा फलफूलहरूको आपूर्ती गर्न सकिने पर्याप्त सम्भावना रहेको छ।

भौगोलिक हिसाबले यो गाउँपालिकाको अवस्थिती जटिल भएकाले विकासका पूर्वाधारहरूको निर्माणमा कठिनाई रहेको छ। भौगोलिक कठिनाईका कारणले कतिपय स्थान र अवस्थामा बालबालिकाहरूले विद्यालय शिक्षाबाट वञ्चित हुनुपरेको छ।

शिक्षा, स्वास्थ्य, सञ्चार, खानेपानी र सडक जस्ता आधारभूत भौतिक पूर्वाधारको अभावमा चुरेबासीले अझै पनि सास्ती खेप्नु परेको छ। गुणस्तरीय शिक्षा, स्वास्थ्य, यातायातमा पहुँच, दिगो आवास, खाद्य सुरक्षा, गुणस्तरीय जीवनयापन लगायतका विषयहरू हाम्रा सामु रहेका छन्। नेपाल सरकारले अन्तराष्ट्रिय स्तरमा जनायका प्रतिबद्धताहरू, दिगो विकास लक्ष्य, सहस्राब्दी विकास लक्ष्यहरूको अधिनमा रहि मानव विकास सूचकाङ्कमा उल्लेख्य सुधार गर्नुपर्ने अवस्था रहेको छ। सुशासन र विकासको प्रत्याभुती गराई जनस्तरमा राज्यको उपस्थितीको बोध गराउँदै स्थानीय तहलाई सुदृढ बनाउँदै संघीय शासन व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्नु आजको टड्कारो आवश्यकता रहेको छ।

सभाका सदस्य ज्यूहरू,

अब म चुरे गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्न गईरहेको छु।

१.१ सोच

चुरे गाउँपालिकालाई सुदूरपश्चिम प्रदेशको समुन्नत, समृद्ध र विकसित गाउँपालिकाको रूपमा स्थापित गर्ने।

१.२ लक्ष्य

आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को अन्त्य सम्ममा चुरे गाउँपालिकामा भौतिक, आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक विकासका पूर्वाधारहरूको स्थापना गरि आम नागरिकले महसुस गर्न सक्ने गरी सार्वजनिक सेवा सञ्चालन गर्ने।

१.३ उद्देश्य

- सडक क्षेत्र विस्तार र स्तरोन्नती गरी चुरे क्षेत्रका सम्पूर्ण गाउँहरूलाई सडक संजालमा ल्याई सडकको थप स्तरोन्नती गरिनेछ।
- वडा नं. २ र ३ को नवनिर्मित प्रशासनिक भवनबाट सेवा प्रवाह गरिनुका साथै ४ नं. वडा कार्यालयको प्रशासनिक भवनको निर्माण कार्यलाई तदारुकता साथ अघि बढाइनेछ।
- कृषि क्षेत्रमा आधुनिकिकरण र व्यवसायीकरण गरी जनताको जीवनस्तरमा परिवर्तन ल्याउने खालका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- शिक्षाक्षेत्रको विकास गर्न विद्यमान पद्धतिमा सुधार गरी गुणस्तरिय शिक्षा प्राप्तीको अवसर सिर्जना गर्नुको साथै सम्पूर्ण बालबालिकाहरूलाई शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने कार्य अभियानकै रूपमा स्थापित गरिनेछ।
- प्राविधिक, व्यवसायिक तथा स्वरोजगारमूलक शिक्षाको विकास र विस्तार गरिनेछ।
- पर्यटकीय गन्तव्यहरूको पहिचान संरक्षण र प्रचारप्रसार गरी पर्या पर्यटनको विकास गरिनेछ।
- प्राकृतिक सम्पदाहरू, ऐतिहासिक गर्भादरबार, धार्मिक सम्पदाहरूको संरक्षण गरी साँस्कृतिक विकास र विस्तार गरिनेछ।
- आर्थिक सामाजिक रूपले पछि परेका वर्ग, समुदाय तथा समूहलाई राज्यको मूलधारमा मूलप्रवाहीकरण गर्न समानुपातिक समावेशी विकास मार्फत सभ्य समाजको निर्माणमा जोड दिईनेछ।

- समाजमा व्याप्त रहेका कुरिती, कुप्रथा, रुढीबादी परम्पराको अन्त्य गर्दै आधुनिक तथा सभ्य समाजको निर्माणमा जोड दिईनेछ।
- चुरे गाउँपालिका क्षेत्रका विद्युत सेवा पुग्न नसकेका वडा एवं बस्तीहरूमा विद्युत विस्तार गर्नका लागि संघ तथा प्रदेश सरकार मार्फत आवश्यक पहल गरिनेछ।

१.४ अपेक्षित उपलब्धी

- आर्थिक वर्ष २०८१।०८२ को अन्त्य सम्ममा देहायका उपलब्धीहरू हाँसिल गर्न सकिने अपेक्षा लिएको छु।
- सडक सञ्जालको विस्तार स्तरोन्नती तथा सुरक्षित, गुणस्तरिय र भरपर्दो यातायातको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ।
- चुरे गाउँपालिका क्षेत्रमा स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा देखिएका संकटलाई न्यूनीकरण गरी स्वास्थ्य तथा शिक्षा क्षेत्रमा वैकल्पिक माध्यमको प्रयोग द्वारा नियमित क्रियाकलाप संचालन भएको हुनेछ।
- चुरे गाउँपालिकामा नमुना विद्यालय र प्राविधिक शिक्षाका लागि भौतिक पूर्वाधार तथा दक्ष जनशक्ति व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरू स्थापना भएको हुनेछ।
- चुरे गाउँपालिकामा गरिदै आएको परम्परागत कृषिखेती प्रणालीमा सुधार ल्याई विदेशबाट फर्केका युवाहरूलाई कृषि क्षेत्रतर्फ आकर्षित गरी चुरे गाउँपालिकाको साथै देशको आर्थिक विकासमा कृषि क्षेत्रको योगदानमा वृद्धि भएको हुनेछ।

१.५ वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्दा अवलम्बन गरिएका प्रमुख नीति तथा आधारहरू

१.५.१. समग्र नीति तथा आधारहरू:

१. चुरे गाउँपालिकाको स्थानीय सरकारले विकट भौगोलिक अवस्थितीमा रहेको यस गाउँपालिकाका सर्वसाधारण जनताले प्रत्यक्ष अनुभूत गर्ने खालका योजना तर्जुमा गर्ने र कार्यान्वयनमा प्रत्यक्ष सहभागिता गराउने साथै यस क्षेत्रको हावापानी तथा भू बनोट सुहाउँदो विकास योजना तथा गतिविधीहरू सञ्चालन गरी यस क्षेत्रका जनताको गरिबी न्यूनीकरण गर्ने नीति लिएको छ ।

२. चुरे गाउँपालिका क्षेत्रका सडकहरूलाई मुख्य तथा ग्रामिण सडकमा वर्गीकरण गरी प्राथमिकताका आधारमा न्यूनतम लेन सहितको सडक सञ्जालको विकास विस्तार एवं स्तरोन्नती गरिनेछ।

३. कृषि क्षेत्रलाई स्थानीय उत्पादनको महत्वपूर्ण क्षेत्रको रूपमा विकास गरि स्थानीय हावापानीमा फस्टाउने प्रमुख खाद्यान्न बाली तथा फलफूलबाली उत्पादनमा चुरे गाउँपालिकालाई प्रमुख पकेट

क्षेत्रको रूपमा रूपान्तरित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ। सिँचाई, मलखाद, बिउविजनको उपलब्धतामा जोड दिईनेछ।

४. स्वच्छ, सफा खानेपानीमा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गरिनेछ। गाउँपालिका स्तरमा जलउपयोग गुरुयोजना अनुसार प्राथमिकीकरणको आधारमा खानेपानी आयोजना तथा कार्यक्रममा जोड दिईनेछ। खानेपानीको र उत्पादन वितरण तथा उपभोगमा स्थानीय बासी तथा खानेपानी उपभोक्ताहरूलाई पुर्ण रूपमा कर्तव्य तथा अधिकार सहित थप जिम्मेवार बनाउँदै लगिनेछ।

५. चुरे क्षेत्र संरक्षणका लागि यस क्षेत्रको जैविक विविधतालाई ध्यानमा राखी वृक्षारोपण, जडीबुटी उद्यान लगायत संरक्षण क्षेत्र तोकी बाह्य वातावरणीय प्रभाव अध्ययन तथा जवलायु मैत्री पूर्वाधारको विकासमा जोड दिईनेछ।

६. शिक्षा तथा स्वास्थ्य क्षेत्रमा हालसम्म भएको लगानीले स्वस्थ, शिक्षित र सभ्य नागरिक उत्पादन भएको उपलब्धीलाई संस्थागत गरि गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्य सेवाको व्यवस्था मिलाईनेछ। विद्यालय शिक्षालाई नियमित बनाउन विभिन्न खालका अभिभावक शिक्षा संचालन लगायतका बैकल्पिक प्रविधिहरूको प्रयोग गरि कक्षा सञ्चालन व्यवस्था गरिनेछ।

७. लैंगिक समानता, महिला शसक्तिकरण, लैंगिक मूलप्रवाहिकरण र महिला सहभागीतामार्फत आय आर्जनमा वृद्धि गरि समुन्नत समाजको निर्माण गर्ने नीतिलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

८. चुरे गाउँपालिकाको सम्वृद्धिका लागि विज्ञान र प्रविधिको क्षेत्रबाट प्राप्त हुन सक्ने लाभ, अवसर र सम्भावनाहरूको खोजी गरी यस क्षेत्रमा संख्यात्मक र गुणात्मक विकास गरिनेछ।

९. चुरे गाउँपालिकाको हित प्रवर्द्धन गर्न जनताको मौलिक हक र अधिकारको निर्वाध उपयोगको वातावरण सिर्जना गर्नका लागि तद्अनूकूल सुरक्षा नीति तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिनेछ। विकास निर्माण, सम्पदा संरक्षण र विपद् व्यवस्थापनमा सम्बन्धित सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी जनशक्ति परिचालन गरिनेछ।

१०. पर्यटन क्षेत्रलाई अर्थतन्त्रको आधारको रूपमा विकास गरिनेछ। ऐतिहासिक गर्भादरबार, कम्पासेधुरा, ग्वासी धुरा, रातोपहिरो, गढी, खानीडाँडा क्षेत्र, शिवनगर क्षेत्र, निगाली सुन्तला उत्पादन क्षेत्र एवम् सुरक्षित र व्यवस्थित वस्ती विकास गरी आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा विकास गर्न जोड दिईनेछ।

११. वैज्ञानिक बस्ती विकासमा जोड दिदैँ बजारोन्मुख बस्तीमा प्राकृतिक, ऐतिहासिक, सामाजिक, साँस्कृतिक पहिचान र आर्थिक सामर्थ्यको आधारमा गतिशील बजार निर्माणको राष्ट्रिय रणनीतिलाई अबलम्बन गर्दैँ बजार विस्तारमा जोड दिईनेछ।

१२. विद्यमान विद्युतको अभावको कारण अँध्यारोमा बस्नुपर्ने अवस्थाको अन्त्य गर्नका लागि विद्युतको राष्ट्रिय प्रसारण लाईन जोडन संघ तथा प्रदेश सरकारमा पहल गरिनेछ। साथै स्थानीय लघु जलविद्युत एवं वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग गरि उज्यालो नेपालको नीति अनुरूप गाउँपालिका भित्र विद्युतिकरण गरिनेछ।

१३. चुरे गाउँपालिकाको आर्थिक सम्वृद्धिका लागि सार्वजनिक, निजी र सहकारी क्षेत्रको भूमीकालाई प्रभावकारी बनाउँदैँ सार्वजनिक, निजी साझेदारी नीति निर्माण गरी विकासमा साझेदारी कार्यक्रमलाई अगाडी बढाईनेछ।

१४. खानेपानी योजनाहरू, सामुदायिक संस्थाहरू, कृषक समूहहरूलाई सहकारीमा आवद्ध गर्दैँ लगिनेछ।

१५. कृषियोग्य भूमीमा सिँचाई सेवा उपलब्ध गराउन सिँचाई सम्भाव्य सबै प्रविधि र प्रणालीको विकास एवं व्यवस्थापन गर्न आवश्यक कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।

१६. विदेशबाट घर फर्केका युवा जनशक्तिलाई घरेलु उद्योग तथा कृषि क्षेत्रमा आकर्षित गर्न लगानी बढाई उत्पादनमूलक रोजगारीको अवसर सिर्जना गरि युवा स्वरोजगार कार्यक्रमलाई जोड दिईनेछ।

१७. सार्वजनिक प्रशासनलाई स्वच्छ, सक्षम, निष्पक्ष, पेशागत अनुशासन, प्रतिबद्ध, पारदर्शी, भ्रष्टाचारमुक्त, जनउत्तरदायी र सहभागीतामूलक बनाउँदैँ लगिनेछ।

१८. भ्रष्टाचार र भ्रष्टाचारजन्य क्रियाकलापप्रति शून्य सहनशीलताको अवधारणा मार्फत सुशासनमा टेवा पुर्‍याईनेछ। भ्रष्टाचार निवारणका क्षेत्रमा कार्यरत सार्वजनिक निकायको क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।

१९. मानव अधिकारको सम्मान एवं सम्वर्द्धन गर्दैँ मानव अधिकारको प्रत्याभूती गरिनेछ।

२०. गाउँपालिकाको चारैतिर रहेको अन्य स्थानीय तहहरूसँग जोडीएको सिमानाहरूको विवादलाई यथाशिघ्र समाधानका लागि सरोकारवाला निकायहरू मार्फत पहल गरिनेछ।

१.५.२ क्षेत्रगत नीति तथा आधारहरू:

१.आर्थिक क्षेत्र

गाउँपालिकाको आर्थिक वृद्धि र विकासका लागि प्राकृतिक श्रोत साधनको उपयोग, अवसर, अधिकार र समान पहुँचको वातावरण सिर्जना गरी गौरीगंगा नगरपालिकाको पहेले रुवाखोला देखि बालुवागडा खोला सम्म र जोरायल गाउँपालिका र यस गाउँपालिकाको वडा नं. ३ कमला नदिको उलीगाउँ क्षेत्रमा सिमाना विवादका कारण गिट्टि, ढुंगा, बालुवा लगायतका सामग्रीहरु निकासी पैठारिमा समस्या भई आन्तरिक राजश्व संकलन लगायत अन्य सामाजिक भाईचाराको सम्बन्ध स्थापनाका लागि प्रदेश तथा संघीय सरकार लगायत सम्बन्धित निकायहरुमा समस्या समाधानको लागि पुनः यथासिघ्र पहल गरि आन्तरिक वितरण प्रणालीलाई समन्यायीक रूपमा अघि बढाउँदै लगिनेछ।

क. कृषि तथा पशुपंक्षी:

१. हामीले देखे उद्यमशिलताको क्षेत्र भनेको कृषि नै हो भन्ने हाम्रो ठहर छ। दश वर्षे कृषि रणनीतिमा आधारित भएर चुरे गाउँपालिका स्तरमा आकर्षक, कृषि र सम्मानित कृषक सहितको उद्देश्यमा व्यवसायिक कृषि कार्यक्रम संचालन एवम् अनुगमन प्रणालीको व्यवस्थापनमा जोड दिईनेछ।

२. कृषिमा विविधिकरण, यान्त्रिकिकरण तथा व्यवसायीकरण गर्दै निर्वाहमुखि कृषि प्रणालीलाई व्यवसायिक रूपमा विकास गरिनेछ। कृषिलाई सम्मानजनक पेशाको रूपमा रूपान्तरण गरि गाउँपालिकामा विद्यमान शैक्षिक बेरोजगारीलाई कृषिमा आवद्ध गराउँदै यसको उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा बढाउने नीति लिईनेछ। कृषि उत्पादनमा हुने लाभ र लागत अनुमानको प्रभावकारी रूपले विश्लेषण गरी नगदे बालीको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

३. भौगोलिक अवस्था र सिँचाईको उपलब्धता समेतको आधारमा फलफूल एवम् कृषि उत्पादनको लागि पकेट क्षेत्रको अवधारणालाई निरन्तरता दिँदै थप बजेटको व्यवस्था गरिनेछ। उन्नत जातका विरुवा उत्पादन गरि उत्पादकत्व वृद्धि गर्न बहुउद्देश्यीय नर्सरी निर्माण गरिनेछ। खाद्य सुरक्षा र खाद्य सम्पुर्भताको संवैधानिक मौलिक हक हरुलाई संघीय र प्रदेश सरकारको नीति अनुरूप व्यवहारिक रूप दिईनेछ। किसानहरुको बजार पहुँच सुनिश्चित गर्दै विचौलियाहरुलाई निरुत्साहित गर्न पालिका भित्रका निश्चित ठाउँहरुमा कृषि तथा पशु हाटबजार संचालनका लागि पहल गरिनेछ।

४. लोपोन्मुख तथा मौलिक बाली संरक्षण, संवर्द्धन र प्रवर्द्धनमा जोड दिईनेछ।

५. बेमौसमी तरकारी खेती उत्पादनका लागि प्लाष्टिक टनेल र प्लाष्टिक पोखरी कार्यक्रम तथा सुख्खा क्षेत्रमा थोपा सिँचाई तथा फोहरा सिँचाई, सिमेन्ट पोखरी र रिचार्ज पोखरी निर्माण गरी वर्षातको पानी संकलनमा जोड दिईनेछ।

६. जडीबुटीको व्यवसायिक खेतीको सम्भाव्यता अध्ययन गरी सोही अनुरूपका कार्यक्रम तथा योजनाहरूलाई प्राथमिकता दिई स्थानीय स्तरको जडीबुटीलाई प्रशोधन गरी जैविक मल तथा विषादी उत्पादन गर्ने उद्योग स्थापना गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ।

७. फलफूल तथा तरकारी बाली संकलन तथा भण्डारण गर्न सोलार तथा शीतभण्डार निर्माणका लागि यस गाउँपालिकामा कार्यरत संघसंस्थाहरू सँग समन्वय गर्दै पूर्व संभाव्यता अध्ययन गरिनेछ र किसानहरूका तरकारी, फलफूल लगायतका कृषि जन्य उत्पादनहरूको संरक्षण गरी र ताजा राखि बेमौसममा पनि बजार सम्म पुर्याउनका लागि कोल्ड च्याम्बर निर्माण कार्य अगाडी बढाईनेछ।

८. जलवायु परिवर्तन बाट कृषिक्षेत्रमा परेको प्रभाव न्यूनीकरण गर्न जलवायु अनुकूलन हुने खालका कृषि उत्पादनमा जोड दिईनेछ र सोका लागि अध्ययन तथा अनुसन्धान गरिनेछ।

९. सुन्तलाको पकेट क्षेत्र बनाउन विशेष पहल गर्दै किसानहरूलाई व्यवसायिक सुन्तलाखेती प्रति आकर्षक गरी आत्मनिर्भर गराउन सुन्तला खेतीमा विशेष अनुदान नीति लिईनेछ।

१०. तरकारी, च्याउँ तथा मौरीपालन व्यवसायलाई बेरोजगार युवाहरूमा लक्षित गरि स्वरोजगार बनाउन निजि तथा व्यक्तिगत तवरले विपेश सहयोग प्रदान गरिनेछ र गाउँपालिका भित्र रहेका अगुवा कृषकहरूलाई अन्तर वडा तथा पालिकामा भ्रमण गराउँदा कृषि क्षेत्रको उत्पादनमा थप प्रोत्साहन मिल्ने संभावना रहेकाले उक्त कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

११. माटो परिक्षण गरि उपयुक्त माटोमा खेती गर्न कृषकहरूलाई प्रेरित गरिन्छ।

१२. पशुपालनको माध्यमबाट रोजगारी सिर्जना गरि बेरोजगारी कम गर्दै लगिनेछ। व्यवसायिक पशुपालनमा विशेष गरि वैदेशिक रोजगारबाट फर्केका युवालाई लक्षित गरि आधुनिक कृषि तालिम र विशेष कार्यक्रमको व्यवस्था गर्ने कुरालाई निरन्तरता दिईनेछ। पशुपालक कृषकलाई पशु औषधी अनि तालिमलाई हाम्रो आवश्यकता अनुकूल विकास गरिनेछ। गाउँपालिकालाई अण्डा मासु र दूधमा आत्मनिर्भर बनाई उक्त वस्तुहरू निर्यात गर्ने गरि कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। आफ्नो उत्पादनलाई बाह्य निर्यात गर्ने कृषकलाई विशेष सहूलियत नीति लिईनेछ। पशुपंक्षीको नक्षसुधार गरी उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गर्नको लागि कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रमलाई विशेष जोड दिने प्रक्रिया अगाडी बढाईनेछ।

१३. दुग्ध पदार्थ एवम् मासुको गुणस्तर र स्वच्छतालाई कायम राख्न स्वास्थ्य सुधार गर्ने गरी मासु पसल तथा बधशाला सुधार कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। बाख्रामा खोर सुधार, गाई भैंसीमा गोठ सुधार तथा भकारो सुधार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

१४. बाख्रा पकेट क्षेत्र कार्यक्रमलाई थप विस्तार गरिदैं लगिनेछ र जुनोटिक रोग तथा अन्य रोगहरू नियन्त्रण गर्दै पशुसेवा विकास र विस्तार गरिनेछ।

१५. बाख्रामा लाग्ने आन्तरिक तथा बाह्य परजिवी नियन्त्रणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१६. पालिकाभित्रका कृषकहरूलाई देशका उत्कृष्ट कृषि तथा पशुपंक्षी फर्महरूमा भ्रमण गराई

ख. पर्यटन क्षेत्र

१. पर्यटन क्षेत्रको विकासका लागि ऐतिहासिक गर्भादरबार, कम्पासेधुरा, ग्वाँसीधुरा खानीडाँडा क्षेत्र, शिवनगर क्षेत्र, सुन्तला उत्पादन क्षेत्र, रातोपहिरो लगायत क्षेत्रको व्यापक प्रचार प्रसार गरि आकर्षक गन्तव्यको रूपमा विकास गर्दै लगिनेछ।

२. विभिन्न जातजातिहरूको जातिगत परम्परा पर्व संस्कार र सँस्कृतिहरूको प्रवर्द्धन गरिनेछ।

३. पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि निर्माण गरिएका वृत्त चित्रमा गाउँपालिकाका थप असल अभ्यासहरूलाई समावेश गरी व्यापक प्रचार प्रसार गरिनेछ।

ग. उद्योग क्षेत्र

१. औद्योगिक ग्राम स्थापनाका लागि पूर्व संभाव्यता अध्ययन मास्टर प्लान र डिपिआर कार्य सम्पन्न भईसकिएकाले भौतिक निर्माण कार्यका लागि पहल अगाडी बढाईनेछ।

२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र कृषिमा आधारित उद्योगको स्थापना गरी कृषि पेशामा संलग्न कृषकहरूले थप आर्थिक लाभ लिने वातावरण सृजना गरिनेछ।

३. स्थानीय सीप, पुँजी, प्रविधि र ज्ञान प्रयोग गरि भुगोल, हावापानी र वातावरण अनुसार विभिन्न स्कुलव्याग, सेनेटरी प्याड, अचार उद्योग, मसलावाली, आलुचिप्स, केरा खेती एवं परिकार तथा वेतबाँसका घरेलु सामग्री उत्पादनका लागि सीपमुलक तालिम र स्थानीय प्रविधि हस्तान्तरण गरी स्थानीय घरेलु उद्यमशीलताको विकास गरिनेछ।

४. उद्योग व्यवसाय दर्ता, नविकरण, स्थानान्तरण तथा नामसारी जस्ता प्रशासनिक प्रकृत्यालाई सूचना प्रविधिको प्रयोग गरि सरलीकरण र प्रभावकारी बनाईनेछ।

५. व्यापार व्यवसायलाई स्वच्छ, प्रतिस्प्रधात्मक र गुणस्तरीय बनाउन तथा उपभोक्ता अधिकार संरक्षण गर्न गराउन बजार अनुगमन कार्यलाई थप प्रभावकारी रूपमा अगाडी बढाईनेछ।

६. मागमा आधारित सिप विकास

घ. सहकारी:

१. सहकारी संस्थाहरूको संस्थागत सुशासन प्रवर्द्धन गर्दै निक्षेपकर्ताहरूको हित संरक्षणका लागि अनुगमनलाई प्रभावकारी तुल्याईनेछ।

२. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना हुने कृषिसमुह, निजी फर्म र सहकारीहरूको दर्ता तथा कार्यक्षेत्र अनुमती जस्ता विषयहरूलाई व्यवस्थित ढंगले अघि बढाईनेछ।

३. सहकारी क्षेत्रको विकास गरी चुरे गाउँपालिकाका सम्पूर्ण नागरिकहरूलाई सहकारीमा ऐक्यबद्धता गरिनेछ।

४. उत्पादनमूलक सहकारीहरूको स्थापना गरिएमा बिउँपूजी लगानीको रूपमा सहयोग उपलब्ध गराईने र वार्षिक उत्पादनमा अनुदान नीति लिईनेछ।

२. सामाजिक क्षेत्र:

क शिक्षा:

१. वडा अध्यक्षको संयोजकत्वमा शिक्षक, अभिभावक सम्मिलित समिति गठन गरी विद्यालय भर्ना हुन नसकेका र विद्यालय छोडेका आर्थिक रूपले विपन्न, अभिभावक विहीन, दलित र अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूको पहिचान तथा वर्गीकरण गरिनेछ र दृष्टि विहिन तथा बहिरा बालबालिकाहरूलाई पठनपाठनको लागि स्रोत कक्षाको व्यवस्था गरिनेछ।

२. विद्यालयले नजिकैको स्वास्थ्य चौकी सँग समन्वय गरी प्रत्येक बाल बालिकाको ६/६ महिना मा स्वास्थ्य परीक्षण गर्ने व्यवस्था गरिने छ।

३. कक्षा दोहर्षाउने दरलाई घटाउन विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

४. शैक्षिक उपलब्धिमा उत्कृष्ट नतिजा भएका बालबालिकालाई पुरस्कृत गरिनेछ।

५. बालविवाह, छुवाछुत र छाउपडी प्रथा उन्मुलनका लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

६. आपतकालिन अवस्थामा शिक्षण सिकाईका बैकल्पिक माध्यमको प्रयोग गरी विद्यार्थी सिकाईलाई निरन्तरता दईने छ।
७. सबै नागरिकलाई आधारभूत शिक्षाको हक सुनिश्चित गर्दै सबै बालबालिकाहरूका लागि आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क बनाईनेछ ।
८. विपन्न र दलित समुदायका बालबालिका, अपाङ्गता भएका बालबालिका र आर्थिकरूपले विपन्न बालबालिकाहरूलाई आधारभूत तह देखि उच्च शिक्षासम्मको शिक्षा निःशुल्क गरिनेछ । दृष्टिविहीन तथा बहिरा बालबालिकाहरूलाई क्रमशः ब्रेललिपी र साङ्केतिक भाषामा निःशुल्क शिक्षाका लागि जिल्ला भित्रकै स्रोत कक्षाहरूमा सिफारिस गरिनेछ। यसैगरी अन्य अपाङ्गता भएका बालबालिकाहरूलाई पनि स्रोत कक्षा खोजी, निःशुल्क अध्ययन गराउने गरी शिक्षाको हक सुनिश्चित गरिनेछ ।
९. बहुभाषिक शिक्षा नीति अवलम्बन गरी प्रत्येक बालबालिकालाई मातृभाषामा आधारभूत शिक्षा पाउने अधिकार सुनिश्चित गर्न प्रयत्न गरिनेछ ।
१०. गाउँपालिका स्तरमा निर्माण गरिने नीति, नियम, योजना र बालबालिका सँग सम्बन्धित विभिन्न कार्यक्रमहरूमा बाल सहभागिताको सुनिश्चितता गरी बाल अधिकारको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
११. वैज्ञानिक, प्राविधिक, व्यवसायिक, सिपमूलक, रोजगार मूलक एवम् जनमुखी शिक्षा मार्फत सिर्जनशील, प्रतिस्पर्धी र राष्ट्रप्रति जिम्मेवार दक्ष जनशक्ति तयार गरिनेछ
१२. गुणस्तरीय शिक्षा कार्यढाँचा तयार गर्ने र प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र निर्माण गरी शिक्षामा गुणस्तरीयता सुनिश्चित गरिने छ ।
१३. विद्यालयमा सुरक्षित, संरक्षित र सहयोगी सिकाइ वातावरण निर्माणका लागि विद्यालय शान्ति क्षेत्र राष्ट्रिय कार्यढाँचाको व्यवहारिक कार्यान्वयनमा जोड दिईनेछ । यसबाट विद्यालयहरूलाई छात्रामैत्री, अपाङ्गतामैत्री र बालमैत्री बनाइने छ ।
१४. विद्यालयको सेवा क्षेत्रको नक्साङ्कनका आधारमा विद्यालय समायोजन गरिनेछ ।
१५. गाउँपालिकाको स्थानीय पाठ्यक्रममा आधारित पाठ्यपुस्तक निर्माण गरी पठनपाठनका लागि लागू गरिनेछ । त्यस्तो पाठ्यपुस्तकमा अतिरिक्त क्रियाकलाप र विविध समुदायका जातिय तथा साँस्कृतिक पहिचानहरूको बोध गराउन अवलोकन भ्रमण पद्धतिबाट अभ्यास कक्षा र प्रयोगात्मक शिक्षा दिन जोड दिईनेछ।

१६. विद्यालयहरूको भौतिक पूर्वाधार, स्वास्थ्य तथा सरसफाई सुविधा र आधारभूत खानेपानी सुविधा विस्तार गर्दै शिक्षकहरूको व्यवसायिक क्षमता विकासको लागि लगानी गरिनेछ।
१७. विषयगत शिक्षकहरूको अभिलेख व्यवस्थापन गरि गाउँपालिकाको शैक्षिक विकासमा उनिहरूको अनुभवलाई उपयोग गरिनेछ।
१८. उत्कृष्ट शैक्षिक गन्तव्य गाउँपालिका हाम्रो पहिचान भन्ने आदर्श लक्ष्य प्राप्तिका लागि सरकारी तथा निजी क्षेत्रका शैक्षिक संस्थाहरूबाट प्रदान गर्ने उच्च शिक्षालाई थप गुणस्तरिय र सर्वसुलभ तुल्याउन त्यस्ता प्राज्ञिक संस्थाहरूसँग सहकार्य र साझेदारी गरिनेछ।
१९. सबै विद्यालयहरूमा पुस्तकालय विज्ञान र कम्प्युटर प्रयोगशाला स्थापनाको नीति लिईनेछ।
२०. शैक्षिक प्रणालिमै रुपान्तरण ल्याउन पाठ्यक्रम विकास पठनपाठनको व्यवस्थापन, अतिरिक्त क्रियाकलाप व्यवस्थापन, शैक्षिक पात्रो व्यवस्थापन, अद्यावधिक स्रोत व्यवस्थापन, विद्यालय अभिभावक विचको सञ्चार व्यवस्थापन, अनलाईन शिक्षण तथा सिकाई र दस्तावेजीकरण लगायतका क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रभावकारी उपयोग गरी सबै सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूमा शैक्षिक व्यवस्थापन सूचना प्रणाली लागू गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ।
- २१ विद्यालयलाई प्रदान गरिने अनुदान रकममा आर्थिक पारदर्शिताको नीति अवलम्बन गरिनेछ र उक्त कार्यका लागि सामाजिक तथा आर्थिक परिक्षणलाई अनिवार्य र प्रभावकारी बनाई कार्यान्वयन गरिनेछ।
- २२ बालविकास केन्द्रको गुणस्तर सुधार गर्न बालविकास शिक्षकहरूलाई क्षमता विकासको लागि क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- २३ लागूऔषध दुर्व्यसनी तथा बालविवाह न्युनीकरणका लागि विद्यालय तहमा सचेतनामुलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- २४ गाउँपालिका स्तरिय खेलकुद तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गरी विद्यार्थीको अन्तर्निहित प्रतिभा प्रस्फुटित गर्ने वातावरण प्रदान गरिनेछ।
- २५ स्थानीय तहलाई पूर्ण साक्षर पालिका बनाउने नीति अनुरूप यस गाउँपालिकाभित्र रहेको निरक्षर जनसंख्याको तथ्याङ्कलाई मध्यनजर गरी वडाहरूबाट साक्षर बनाउने अभियान सञ्चालन गरि चुरे गाउँपालिकालाई पुर्ण साक्षर गाउँपालिका घोषणा गर्न

आवश्यक तयारी गरिनेछ साथै Digital Literacy कार्यक्रम लागु गर्न सम्बन्धित निकायमा पहल गरिनेछ।

२६ शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि शिक्षा सरोकारवालाहरूको पालिका स्तरीय वृहत शैक्षिक सम्मेलन आयोजना गरी यस आर्थिक वर्षलाई शैक्षिक सुधार वर्ष बनाईने छ ।

ख. युवा तथा खेलकुद:

१. खेलकुदको विकास गर्न विभिन्न खेलहरूका लागि खेलकुद मैदान लगायतका खेल पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत सम्भार गरिनेछ ।

२. विभिन्न किसिमका दुर्व्यसनमा परेका युवाहरूलाई निरोधात्मक, प्रवर्द्धनात्मक र उपचारात्मक कार्यक्रम मार्फत दुर्व्यसनमुक्त गराई समाजमा पुनस्थापनाको प्रबन्ध मिलाईनेछ ।

३. खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि हरेक वडामा वडास्तरीय अध्यक्षकप र गाउँपालिकास्तरीय गाउँपालिका अध्यक्षकप महिला तथा पुरुष भलिबल प्रतियोगिता सञ्चालन गरी जिल्ला प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरका खेलाडी उत्पादनमा जोड गरिनेछ ।

४. स्वास्थ्यका लागि खेलकुद, राष्ट्रका लागि खेलकुद भन्ने मूल नाराका साथ सम्पूर्ण विद्यालयहरूमा उपयुक्त खेलकुद वातावरण सिर्जना गरिनेछ

५. विपन्न गरिब र सुकुम्बासी परिवारका युवाहरूलाई ईलेक्ट्रोनिक्स सामग्री मर्मत, प्लम्बिङ तथा ईलेक्ट्रीसियन, ब्युटीपार्लर, व्यवसायिक पशुपालन तथा तरकारी खेती जस्ता तालिमहरू प्रदान गरि गरिबी न्यूनीकरण र जिविकोपार्जनमा सहजीकरण गरिनेछ ।

ग. स्वास्थ्य तथा जनसंख्या:

स्वास्थ्य क्षेत्रमा जनउत्तरदायी एवं कुशल व्यवस्थापन तथा सुशासनको माध्यमबाट उपलब्ध सबै स्रोत र साधनको अधिकतम उपयोग तथा परिचालन गरि प्राप्त भएका उपलब्धीहरूको रक्षा गर्दै स्वास्थ्य क्षेत्रमा विद्यमान तथा नयाँ देखिने चुनौतीहरूलाई सही ढंगले सम्बोधन गरेर नागरिकको स्वास्थ्य प्रवर्द्धन, स्वास्थ्य संरक्षण, सुधार र पुनस्थापना गर्न र स्वास्थ्य क्षेत्रमा स्थानीय तहको उत्तरदायित्व बहन गर्न चुरे गाउँपालिकाले आ व २०८१।०८२ को लागि स्वास्थ्य नीति तथा कार्यक्रम तयार गरेको छु । तसर्थ यस गाउँपालिकाका स्वास्थ्य क्षेत्रमा रहेका समस्याहरूलाई समाधान गर्दै जनस्वास्थ्यका प्रतिकारात्मक प्रवर्द्धनात्मक एवं उपचारात्मक सेवाहरूलाई गुणस्तरीय तथा निरन्तर रूपमा जनताहरू माझ पुर्याउने नीति तथा कार्यक्रम प्रेषित गरेको छु ।

१. सबै बालबालिकाहरूमा पूर्णखोपको सुनिश्चितता कायम गरिनेछ ।

२.मातृ तथा नबजात शिशुको मृत्युलाई सुन्यमा झार्न मातृ तथा नबजात शिशु स्याहार कार्यक्रमको लागि नेपाल सरकार प्रदेश सरकार र गैरसरकारी संस्थाहरुको सहयोगमा नबजात शिशु तथा आमा बचाऔं कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

३. व्यवस्थित घरपरिवार र सुखि परिवारको लागि परिवार योजना कार्यक्रमका साथै परिवार नियोजन सेवाको लागि सिबिर सञ्चालन गरिनेछ।

४.मातृ तथा नबजात शिशु स्याहार कार्यक्रमको लागि हाल सञ्चालनमा रहेको ग्रामिण अल्ट्रासाउण्ड सेवा विस्तार गरिनेछ।

५. किशोर किशोरी कार्यक्रम स्वास्थ्य चौकीमा विस्तार गरिनेछ।

६.यो वर्षदिखि स्मार्ट हेल्थ कार्यक्रम र स्वास्थ्य सेवालार्ई डिजिटार्ईजेसन गरिनेछ।

७.नसर्ने रोगको भारलाई कम गर्न ज्येष्ठ नागरिक स्वास्थ्य सेवा तथा योग शिविरको कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

८.आ.ब २०८०।०८१ मा स्क्रिनिङ भई अपरेशन गर्नुपर्ने महिलाहरुको पाठेघरको र ज्येष्ठ नागरिकहरुको आँखाको अप्रेशन गरिनेछ।

९.क्षयरोग, कुष्ठरोग, मलेरिया, कालाजार, डेंगु तथा महामारी जन्य रोग नियन्त्रण तथा रोकथामको लागि आवश्यक कृयाकलापहरु सञ्चालन गरिनेछ।

११. महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरुले समुदायमा गरेको कामको उच्च मुल्याङ्कन गरिनेछ।

१२.स्वास्थ्य संस्थामा हुने सुत्केरी वृद्धि गर्न गर्भवति र सुत्केरीलाई निशुल्क एम्बुलेन्स सञ्चालन गरिनेछ।

१३.एच आ. ई. भि. संक्रमित, हेमोडायलासिस, क्यान्सर पिडित, मेरुदण्ड, पक्षघात भएका विरामीहरुलाई उपचार तथा जीवन निर्वाह खर्च उपलब्ध गराईनेछ।

१४.स्वास्थ्यकर्मीहरुको र महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाहरुको क्षमता अभिवृद्धि गर्न तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१५.विद्यालयहरुमा छात्रछात्राहरुको स्वास्थ्य परिक्षण र विद्यालय सरसफाई कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१६. माध्यमिक तहका विद्यालयहरुमा प्रजनन स्वास्थ्य सेवा कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१७.नेपाल सरकार प्रदेश सरकार र गैरसरकारी संस्थाहरुको साझेदारीमा स्वास्थ्य संस्थाहरुको भवन निर्माण गरिनेछ।

१८.चुरे गाउँपालिका अन्तर्गत ४ वटा सामुदायिक स्वास्थ्य ईकाई केन्द्रहरुलाई स्तरोन्नती गरी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र बनाईनेछ।

१९.स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन सबै नागरिकलाई स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा ल्याउन पहल गरिनेछ।

२०.स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन सबै नागरिकलाई स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रममा ल्याउन पहल गरिनेछ।

२१.स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई र जन्मदर्ता सुचना प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई सुक्ष्म बनाईनेछ।

२२.बालबालिकामा र किशोरीमा हुने रक्तअल्पता र कुपोषण न्युनिकरणको लागि पोषण प्रबर्द्धन कार्यक्रमहरु आमा समुहमा सञ्चालन गरिनेछ।

२३.स्वास्थ्य क्षेत्रमा लगानी बढाउन गैरसरकारी संस्थाहरुलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।

घ. महिला बालबालिका लक्षित वर्ग तथा लैंगिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी नीति तथा कार्यक्रम:

१ . महिला समूहको सबल नेतृत्व निर्माण गर्नुका साथै आर्थिक सुनिश्चितता प्रदान गर्न उपाध्यक्ष महिला स्वरोजगार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ।

२. महिला उद्यमशीलता विकासका लागि महिलाद्वारा प्रवर्द्धित व्यवसायमा निश्चित प्रतिशत कर छुटको व्यवस्था गरिनेछ।

३. हिंसामुक्त गाउँपालिका हाम्रो पहिचान अभियान सञ्चालन गरि सबै प्रकारका हिंसा विरुद्ध शुन्य सहनशीलता नीति लिईनेछ। पारिवारिक हिंसाद्वारा पिडितको संरक्षणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ। गाउँपालिका तथा वडास्तरीय बालक्लब संजाललाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।

४. चुरे गाउँपालिकालाई बालमैत्री गाउँपालिका घोषणा गर्नका लागि आवश्यक मापदण्ड पूरा गरी क्रमशः बालमैत्री पालिका घोषणा गरिनेछ।

५. ऐतिहासिक कालदेखि दलित तथा शील्पी समुदायले जीवन निर्वाहको रूपमा अपनाई आएका परम्परागत पेशालाई व्यवसायिक उद्यमको रूपमा विकास गर्न पुँजी लगानी सहयोग गरिनेछ।

६. बैङ्किङ प्रणालीद्वारा वितरण गरिदै आएको सामाजिक सुरक्षा भत्तालाई बैङ्कसँग समन्वय गरि ज्येष्ठ नागरिक अपाङ्ग तथा अति अशक्त लाभग्राहिहरूलाई टोलटोलमा घुम्ती वितरण शिविर सञ्चालन गरिनेछ।

७. बालश्रमशोषण, बालविवाह, छुवाछुत तथा जातीय भेदभाव, घरेलु हिंसा तथा छाउपडी प्रथा निरुत्साहित तथा निवारण गर्न आवश्यक नीति तर्जुमा गरि कार्यान्वयन गरिनेछ।

८. किशोरीहरूका लागि जीवन उपयोग सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

९. उच्च जोखिममा रहेका अनाथ बालबालिकालाई संरक्षण गर्न सहयोग कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

- बाल विवाह न्यूनिकरणका लागि बाल संरक्षण नीति, बालकोष स्थापना, लगाएत विषयमा नीतिगत सहयोग गरिने । निड्स
- चुरे गाउँपालिकाको वडा नं ...लाई नमूनाको रूपमा बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्न सहयोग गरिनेछ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिको आधारभूत सेवाहरू स्वास्थ्य शिक्षा पोषण र सामाजिक सुरक्षामा पहुँचको अवस्था बारे जानकारी लिन लागि DIMS एप्स मार्फत तथ्यांक अभिलेख अध्यावधिक गर्ने ।

३. पूर्वाधार क्षेत्र:

क. सडक तथा भौतिक योजना र पूर्वाधार:

१. पूर्वाधार निर्माणका आयोजनाहरू संचालन गर्दा लागत-लाभ विश्लेषणका आधारमा उच्च नतिजा एवं प्रतिफल दिने समतामूलक विकासको रूपमा रहने पिछडिएका र कम विकसित क्षेत्रलाई मूलप्रवाहिकरणमा ल्याउन सहयोग गर्ने आयोजना पहिचान गरि कार्यान्वयन गरिनेछ।

२. गाउँपालिकाको भूउपयोग क्षेत्रनिर्माण गरी वस्ति विकास योजना सहित भौतिक विकास गुरुयोजना तयार गरी आवास तथा बस्ती विकास भवन तथा सार्वजनिक निर्माण लगायत पूर्वाधार निर्माण कार्य व्यवस्थित र गुणस्तरीय रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।

३. गाउँपालिकाको विकासमा रूपान्तरणकारी परिवर्तन ल्याउन सक्ने केहि ठूला आयोजनाहरू पहिचान गरी गाउँपालिका गौरव आयोजनाका रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ र त्यस्ता आयोजनामा श्रोतको अभाव हुन दिईने छैन।

४. सडकलाई स्तरीय तरिकाबाट सञ्चालन गर्नका लागि सडक स्तरोन्नतिको नीति अनिवार्य रूपमा लिईनेछ।

५. गाउँपालिकाले तयार गरेको जलउपयोग गुरुयोजनालाई समिक्षा गर्दै सबैखाले खानेपानी सिँचाई लगायतका जलस्रोतसँग सम्बन्धित योजनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापकीय अवस्था अद्यावधिक गरी सबै समितिहरूलाई दर्ता एवम् अद्यावधिक र नवीकरण गर्ने व्यवस्था मिलाई गाउँपालिका स्तरमा सो क्षेत्रको सूचना व्यवस्थापन प्रणाली स्थापना गरिनेछ।

६. नेपाल सरकारको पूर्ण सरसफाई निर्देशिका, २०७५ एवं गाउँपालिकाको वि.स. २०८१ भित्र गाउँपालिकालाई पूर्ण सरसफाईयुक्त, छाउगोठ मुक्त गाउँपालिका घोषणा गर्ने लक्ष्य बमोजिम गाउँपालिका भित्रका समुदायलाई पूर्ण सरसफाई उन्मुख बनाइनेछ, पानी जन्य रोगहरूबाट उत्पन्न हुन सक्ने महामारीहरूबाट सुरक्षित रहन स्रोत एवम् घरायसी स्तरमा पानीको गुणस्त परीक्षणको व्यवस्था मिलाईनेछ।

७. सार्वजनिक भवन तथा अन्य संरचना निर्माण गर्दा बालमैत्री, अपाङ्ग मैत्री निर्माणलाई अनिवार्य गरिनेछ।

८. गाउँपालिका तथा वडास्तरबाट सञ्चालित विकास योजनाहरूको हकमा ५ लाख वा सो भन्दा कम लागत भएको विकास योजनाको अनुगमन वडास्तरीय अनुगमन समितिको प्रतिवेदन तथा ५ लाख भन्दा माथीको विकास आयोजनाको हकमा गाउँपालिक स्तरीय अनुगमन समितिको अनुगमन प्रतिवेदनको आधारमा आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी भुक्तानीको व्यवस्था मिलाईनेछ। यसबाट विकास निर्माण कार्य पारदर्शी हुनेछ।

९. पूर्वाधार विकास तथा गाउँपालिकाबाट विनियोजित विकास बजेटको अन्तिम भुक्तानी र जाँचपास हुनुभन्दा अगाडी सामाजिक परीक्षण अनिवार्य रूपमा गरिनेछ।

१०. गाउँपालिका भित्र बन्ने पक्कीघरहरूको हकमा नेपाल सरकारले जारी गरेको भवन निर्माण संहिता अनुरूप गाउँपालिकाबाट घरनक्सा स्वीकृत गराई निर्माण गर्ने गराउने कार्यलाई अनिवार्य गरिने नीति अवलम्बन गरिनेछ। गाउँपालिकाबाट लागु भएको घरनक्सा सम्बन्धी कार्यविधी पूर्व बनेका घरको हकमा एकपटक सार्वजनिक सूचना जारी गरी अभिलेखिकरण गरिनेछ।

११. विगतका त्रुटि सच्याउँदै र वेरुजुको भार बढ्न नदिनका लागि सडक सरसफाई तथा निर्माणको कार्य उपभोक्ता समितीबाट नगराउने र खुल्ला प्रतिस्प्रधालाई प्राथमिकता दिने नीति अवलम्बन गरिनेछ।

ख. लघु तथा साना जलविद्युत एवम् वैकल्पिक उर्जा:

१. नदीका स्रोत र ठाउँ पहिचान गरि लघु जलविद्युत आयोजना छनौटमा जोड दिईनेछ र लघु जलविद्युतको विकासका लागि सम्भाव्यता अध्ययन खोजिकार्य गरिनेछ।

२. प्रत्येक वडाहरुमा विद्युत विस्तार गर्दै लगिनेछ भने विद्युत विस्तारको सम्भावना नभएको ठाउँमा सौर्यवत्ती जस्ता वैकल्पिक उर्जामा विशेष प्राथमिकताका साथ जोड दिईनेछ।

३. सुधारिएको पानिघट्ट जडान र लिफ्टिङ्ग खानेपानी जडानलाई प्राथमिकता दिईनेछ।

४. वायोग्यास र सुधारिएको चुलो जडानमा विशेष प्राथमिकता दिईनेछ।

ग. सिँचाई:

१. सिँचाई योजनाहरुको सम्भाव्यता अध्ययन गरी कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।

२. बेमौसमी तरकारी उत्पादन र थोपा सिँचाई लगायतका आधुनिक कृषि प्रविधि लागु गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ।

३. गाउँपालिकाले निर्माण सम्पन्न गरेका खानेपानी योजनाहरुलाई नियमित रुपमा सुचारु गर्न अनुगमनको व्यवस्था मिलाईनेछ।

४. नेपाल सरकारले लिएको सन् २०३० सम्म एक घर एक धाराको नीति भित्र रही स्वच्छ सफा र गुणस्तरिय खानेपानीका लागि व्यवस्थापन गरिनेछ।

घ. सूचना तथा सञ्चार:

१. सुशासन प्रवर्द्धनका लागि पालिका भित्र रहेका सबै वडा कार्यालयहरुमा सिसि क्यामेरा जडान गरिनेछ।

२. नागरिकहरुको सुचनाको हकको सम्मान गर्दै गाउँपालिकालाई सूचनामैत्री बनाईनेछ।

३. ईन्टरनेट पहुँचलाई दिगो बनाउन सहजपुरदेखि गाउँपालिकासम्म FTTH लाईन विस्तारका लागि पहल गरिनेछ।

५. वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन:

१. दिगो वन व्यवस्थापन गरी वनक्षेत्रको उत्पादकत्व र वन पैदावारको उत्पादनमा वृद्धि गरिनेछ।
२. जैविक विविधताको संरक्षण गरी वातावरणीय सेवाबाट प्राप्त हुने लाभको न्यायोचित वितरण सुनिश्चित गरिनेछ।
३. जलवायु परिवर्तनबाट पारिस्थिक प्रणाली स्थानीय जनता र जिविकोपार्जनमा पर्न सक्ने प्रभावलाई कम गर्न जलवायु परिवर्तन न्यूनीकरण तथा अनुकूलनका कार्यहरू सञ्चालन गरिनेछ।
४. वन व्यवस्थापनलाई थप पारदर्शी जवाफदेही उत्तरदायी समावेसी तथा सक्षम बनाई स्थानीय तहको वन ऐन लागू गरिनेछ।
५. स्वच्छ तथा स्वस्थ वातावरण र जलाधार तथा वन्यजन्तु संरक्षण व्यवस्थापन नीति कानून तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिनेछ।
६. वृक्षारोपण तथा हरियाली र हरित क्षेत्रको प्रवर्द्धन गरिनुका साथै उद्यान क्षेत्रको समेत विकास गरिनेछ। पानीका मुहानहरूको संरक्षण गरिनेछ।
७. विपद् पूर्वतयारी तथा विपद प्रतिकार्य योजना जोखिम न्यूनीकरण सम्बन्धी कार्ययोजना अद्यावधिक गरी कार्यान्वयनमा ल्याईनेछ।
८. विपद् व्यवस्थापनमा संघ, प्रदेश र स्थानीयतह, संघसंस्था, निजी क्षेत्र सँगको सहयोग र सहकार्यमा गरिनेछ।
९. विपद् व्यवस्थापन कोषको स्थापना, संचालन र परिचालन गरिनेछ।
१०. विपद् पूर्वतयारी, खोज तथा उद्धार, राहत सामग्रीको पूर्वभण्डारण, वितरण र समन्वयनमा जोड दिईनेछ।
११. विपद् जोखिम क्षेत्रको नक्साङ्कन तथा बस्तीहरूको पहिचान र स्थानान्तरणमा पहल गरिनेछ।
१२. विगत देखि हालसम्मको अविरल वर्षाका कारण विभिन्न मितिमा यस पालिकाका ६ वटै वडाका गाउँबस्तीहरूमा बाढीपहिरोका कारण आंशिक वा पूर्णरूपमा क्षती भई कष्टकर जीवन विताईरहेका चुरेबासी नागरिकका लागि यहि आर्थिक वर्ष भित्र दिगो समस्या समाधान तथा व्यवस्थापन गर्न गराउन प्रदेश र संघ सरकार सँग समन्वय सहयोग र साझेदारीको लागि पहल गरिनेछ।

१३. फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्न डम्पिङसाईटको लागि स्थान छनौट गरी फोहोर व्यवस्थापनमा जोड दिईनेछ। साथै पालिकाका विभिन्न स्थानका बजारमा डस्टविन कन्टेनर राखिनेछ।

१४. सामुदायिक वनका उपभोक्ता समितीका लागि लेखा र वन संरक्षण सम्बन्धी तालिम तथा अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

१५. सामुदायिक वनबाट स्थानीय संचित कोषमा जम्मा गरिनुपर्ने १० प्रतिशत राजश्व रकम संकलन कार्य कडाईका साथ लागू गरिनेछ।

१६. सामुदायिक वनबाट उठेको राजश्वबाट गाउँपालिकाले सामुदायिक वनसँग साझेदारी गरी अग्नि नियन्त्रणको लागि पहल गरिने तथा उपकरणको समेत व्यवस्था गरिनेछ।

६. सुशासन तथा संस्थागत विकास:

१. गाउँपालिका भित्रका नागरिकहरूको गुनासो तथा सेवासम्बन्धी जिज्ञासा सुन्ने र सोको सम्बोधन अनलाईन प्रणालीकै माध्यमबाट गर्ने गरी नागरिक गुनासो व्यवस्थापन प्रणाली तयार गरी लागू गरिनेछ।

२. आर्थिक प्रशासनिक अनुशासन कायम गर्ने सम्बन्धमा बाँकिको बक्यौता पेशकी बेरुजू लगत विवरण अद्यावधिक गरी कडाईका साथ असुलउपर एवं फछ्यौट गर्ने कार्य अगाडी बढाईनेछ।

३. जनप्रतिनिधी तथा कर्मचारीहरूको सीप तथा क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यक तालिम गोष्ठी तथा अध्ययन अवलोकन भ्रमण कार्यलाई परिणाममुखी बनाईनेछ।

४. गाउँपालिकाबाट प्रवाह हुने सम्पूर्ण सेवा र विकास निर्माणमा हुन सक्ने भ्रष्टाचार अपारदर्शिता तथा ढिलासुस्तिमा शुन्य सहनशीलताको नीति अवलम्बन गरिनेछ। सो कार्यलाई प्रभावकारी बनाउन प्रत्येक वडा कार्यालयहरू र सार्वजनिक स्थानहरूमा गाउँपालिकाको तर्फबाट सुझावपेटिकाहरू राखिनेछ।

५. गाउँकार्यपालिका र वडाकार्यालयहरूको दरबन्दी संरचना संघीय सरकार र प्रादेशिक सरकारसँग संगठन र विकास सम्बन्धी आवश्यक समन्वय परामर्श र साझेदारी गरी सोही अनुरूप पदपूर्ति समायोजन दरबन्दी सिर्जना सुरुवा बढुवा तथा वृत्ति विकास प्रणालीलाई व्यवस्थित गरिनेछ।

६. कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनका आधारमा उत्कृष्ट कर्मचारी छनौट गरि पुरस्कृत गरिनेछ।

९. वडा कार्यालयको काम चाप र प्रकृतिलाई मध्यनजर गरी वडा कार्यालयमा एक-एक जना सहायक कर्मचारी व्यवस्थापन गरिनेछ।

१०. सेवा प्रवाहलाई चुस्तदुरुस्त प्रभावकारी एवं सेवाग्राहिमैत्री बनाउन र कार्यालयलाई नीति, बिधि र प्रविधि सम्पन्न बनाउनका साथै कर्मचारीको क्षमता विकासको लागि तालिम मार्फत क्षमता अभिवृद्धि गरिनेछ।

७. राजश्व तथा आन्तरिक श्रोत परिचालन:

१. आन्तरिक आय व्यवस्थापन प्राकृतिक स्रोतको विक्री सम्बन्धी ऐन तथा नियमावली तर्जुमा गरी राजश्व परिचालनलाई थप व्यवस्थित तुल्याईनेछ।

२. आन्तरिक आयका स्रोतहरूको सम्भाव्यता अध्ययन राजश्व बाँडफाँड अन्तर सरकारी वित्तीय हस्तान्तरण तथा गैससको स्रोत परिचालनको लागि स्थानीय सरोकारवाला प्रदेश सरकार र नेपाल सरकारका निकाय तथा गैसस र विकास साझेदार सँग परामर्श समन्वय र साझेदारी गरिनेछ।

३. करको दर सम्भव भएसम्म न्यूनतम गर्दै करको दायरा विस्तार गर्ने नीति लिईनेछ। प्रगतिशिल करप्रणाली अवलम्बन गरी नागरिकहरू बिच रहेको असमानता न्यूनीकरण गर्दै लगिनेछ।

४. वडा कार्यालय सँग समन्वय गरि घरबहाल करमा रहेको चुहावट नियन्त्रण गर्न घरधनी र वहालमा रहनेहरूको अभिलेख अध्यावधिक राख्ने प्रणाली विकास गरिनेछ।

५. ढुंगा गिट्टी बालुवा जस्ता नदिजन्य पदार्थको उत्खनन तथा संकलनजन्य कार्यको लागि वडाकार्यालय लाई जिम्मेवार बनाई पालिकासँगको समन्वयमा काम अगाडी बढाईनेछ।

६. करदाताहरूलाई आफुले तिर्नुपर्ने मोटामोटी कर दायित्व र कर तिर्ने समयसीमा समयमै जानकारी दिनहरूको सेलनम्बरमा विद्युतिय प्रणालीद्वारा सन्देश प्रवाहित गर्ने नीति लिईनेछ।

७. कर प्रशासनलाई सुचना प्रविधिमैत्री एवं करदातामैत्री तुल्याउँदै लगिनेछ।

८. बजार अनुगमनको कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाईनेछ।

